

Література:

1. Трудове право Сполучених Штатів Америки : монографія / С. В. Венедіктов. Київ : Ніка-Центр, 2018. 168 с.
2. Кметь Т.О. Правовий аналіз джерел трудового права Сполучених Штатів Америки (США). *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2023. Випуск 38. URL: 916-Article Text-1632-1-10-20230929.pdf
3. Justia U.S. Supreme Court. Volume 301. NLRB v. Jones & Laughlin Steel Corp., 301 U.S. 1 (1937). URL: NLRB v. Jones & Laughlin Steel Corp. | 301 U.S. 1 (1937) | Justia U.S. Supreme Court Center
4. Венедіктов, С. В. Трудовий договір у Сполучених Штатах Америки. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія : Право / гол. ред. Ю. М. Бисага.* Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2017. Т. 1. Вип. 45. С. 131–135.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-30>

**LEGAL REGULATION OF SOCIAL PROTECTION
IN THE CONDITIONS OF MILITARY CONFLICTS:
UKRAINIAN REALITIES AND INTERNATIONAL EXPERIENCE**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ:
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Korobka O. V.

*3rd year student of the Faculty
of Public Prosecution
Yaroslav Mudryi National Law
University
Kharkiv, Ukraine*

Korobka O. V.

*студентка 3 курсу факультету
прокуратури
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Сучасні військові конфлікти спричиняють значні соціальні та гуманітарні наслідки, що впливають на право на соціальний захист населення. Україна, перебуваючи в умовах збройного конфлікту з 2014 року та продовжуючи повномасштабним вторгненням військ збройних сил РФ на територію України у 2022 році, зіштовхнулася з численними викликами щодо забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), ветеранів війни та інших вразливих категорій населення. У цьому контексті актуальним є аналіз

українських правових механізмів забезпечення соціального захисту в умовах військових конфліктів та порівняння їх з міжнародними стандартами, закріпленими у Женевських конвенціях (1949 р.) [1], Додаткових протоколах до неї [2; 4], Конвенції ООН про статус біженців (1951 р.) [3] та Конвенції МОП №102 про мінімальні норми соціального забезпечення [5].

Міжнародне гуманітарне право закріплює основні принципи захисту цивільного населення під час збройних конфліктів. Женевські конвенції (1949 р.) та Додаткові протоколи зобов'язують сторони конфлікту захищати цивільне населення, надавати гуманітарну допомогу та забезпечувати мінімальні умови життя. Зокрема, Женевська конвенція IV про захист цивільного населення під час війни передбачає обов'язок забезпечувати необхідні медичні послуги, харчування та житло.

Конвенція ООН про статус біженців (1951 р.) [3] та Протокол до неї встановлюють правовий режим захисту осіб, які вимушено залишили свої країни через переслідування або конфлікт. У контексті ВПО Конвенція МОП №102 про мінімальні норми соціального забезпечення встановлює мінімальні стандарти щодо пенсій, медичних послуг, допомоги по безробіттю, а також соціальної підтримки осіб, які постраждали від збройних конфліктів.

Конституція України, а саме стаття 46, гарантує право на соціальний захист всім громадянам, зокрема, в умовах війни та надзвичайних ситуацій [6]. В умовах збройного конфлікту на сході України особливого значення набули норми Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" [7], який визначає статус ВПО, порядок їх реєстрації, права та гарантії соціального захисту. Закон забезпечує право ВПО на отримання матеріальної допомоги, житлових субсидій, а також доступ до медичних та освітніх послуг.

Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" [8] визначає категорії ветеранів, учасників бойових дій, осіб, прирівняних до них, та передбачає надання їм соціальних гарантій, зокрема, пільг на медичне обслуговування, житло, транспорт, а також пенсійного забезпечення.

В. О. Боняк аналізує правове регулювання соціального захисту ВПО в Україні, підкреслюючи існування особливого правового статусу ВПО, який передбачає як додаткові права, так і обов'язки. Він звертає увагу на проблему подвійного статусу ВПО як суб'єктів соціального забезпечення та зазначає, що, попри наявність нормативно-правової бази, існують проблеми з фінансуванням, доступом до житла та соціальних виплат. Боняк також наголошує на необхідності комплексного підходу до фінансування, вдосконалення законодавства щодо житлового

забезпечення та запровадження програм реабілітації ВПО, щоб підвищити прозорість і доступність соціальних послуг [9].

Попри те, що Україна є учасником основних міжнародних договорів з прав людини та гуманітарного права, імплементація міжнародних стандартів у національне законодавство потребує удосконалення. Наприклад, Женевські конвенції зобов'язують держави-учасниці забезпечувати захист цивільного населення під час конфліктів, але українське законодавство має обмежені можливості для ефективної реалізації цих норм через брак фінансових та адміністративних ресурсів.

Конвенція МОП № 102 [5] вимагає забезпечення мінімальних стандартів соціального забезпечення, що частково враховується у Законі України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб". Проте, з огляду на практику, держава не завжди здатна повною мірою виконати свої зобов'язання щодо соціального захисту ВПО.

Досвід інших країн, які стикалися з подібними викликами, може бути корисним для України. Наприклад, у Хорватії після збройного конфлікту були впроваджені спеціальні соціальні програми для внутрішньо переміщених осіб, які включали не лише матеріальну підтримку, але й психологічну реабілітацію, навчання та перекваліфікацію. В Ізраїлі система соціального захисту ветеранів війни та постраждалих від терористичних атак базується на принципах всеосяжності та індивідуального підходу, що включає не лише фінансову підтримку, але й реабілітаційні та освітні програми [9].

На основі аналізу українського законодавства та міжнародного досвіду можна запропонувати кілька напрямів вдосконалення правового регулювання соціального захисту в Україні в умовах військових конфліктів, наприклад, посилення імплементації міжнародних стандартів, а саме забезпечення ефективної імплементації норм міжнародного гуманітарного права та соціального забезпечення в національне законодавство. Також, доцільним стане спрощення процедур та доступності інформації, а саме зменшення бюрократичних бар'єрів для отримання соціальної допомоги та послуг, покращення доступу до інформації для ВПО та ветеранів війни. Крім того, необхідним буде запропонувати підвищення фінансування та матеріальної підтримки, а саме забезпечення достатнього фінансування соціальних програм для ВПО та ветеранів війни з урахуванням міжнародних стандартів соціального забезпечення. Останньою рекомендацією стане запровадження комплексних програм реабілітації та інтеграції, а саме створення програм, які передбачають не лише матеріальну підтримку, але й психологічну, соціальну та професійну реабілітацію.

Таким чином, правове регулювання соціального захисту в умовах військових конфліктів в Україні потребує подальшого вдосконалення,

виходячи з міжнародних стандартів та успішного досвіду інших країн. Забезпечення ефективного захисту прав внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших вразливих категорій населення є важливим елементом зміцнення національної безпеки та соціальної стабільності в умовах тривалого збройного конфлікту.

Література:

1. Женевська конвенція про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 06.09.2024).
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захсу жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 06.09.2024).
3. Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 06.09.2024).
4. Протокол щодо статусу біженців від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (дата звернення: 06.09.2024).
5. Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення (№ 102) від 28 червня 1952 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_011#Text (дата звернення: 06.09.2024).
6. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30. Ст. 141.
7. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 49. Ст. 2051.
8. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993, № 45. Ст. 425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 06.09.2024).
9. Боняк В.О. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб: сучасний стан та перспективи удосконалення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 20–22. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2023/1.pdf (дата звернення: 06.09.2024).